

พระราชบัญญัติ

องค์การเภสัชกรรม

พ.ศ. ๒๕๐๙

ในพระปรมาภิไธย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

สังวาล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

เป็นปีที่ ๒๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งองค์การเภสัชกรรม

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา จึง
มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติองค์การเภสัชกรรม พ.ศ.
๒๕๐๙”

มาตรา ๒1[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“พนักงาน” หมายความว่า พนักงานขององค์การเภสัชกรรม

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการองค์การเภสัชกรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

การจัดตั้ง ทุนและเงินสำรอง

มาตรา ๖ ให้จัดตั้งองค์การขึ้นเรียกว่า “องค์การเภสัชกรรม” มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(๑) ผลิตยาและเวชภัณฑ์

- (๒) ส่งเสริมให้มีการศึกษาและวิจัยการผลิตยาและเวชภัณฑ์
- (๓) ส่งเสริมการวิเคราะห์ยาและเวชภัณฑ์รวมทั้งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตยาและเวชภัณฑ์
- (๔) ซื่อ ขยาย แลกเปลี่ยนและให้ซึ่งยาและเวชภัณฑ์
- (๕) ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการผลิตยาและเวชภัณฑ์

มาตรา ๗ ให้องค์การเภสัชกรรมเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๘ ให้องค์การเภสัชกรรมตั้งสำนักงานใหญ่ในจังหวัดพระนครและจะตั้งสำนักงานสาขาหรือตัวแทนขึ้น ณ ที่ใดก็ได้ ถ้าจะตั้งสำนักงานสาขาหรือตัวแทนขึ้น ณ ต่างประเทศ จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีก่อน

มาตรา ๙ ให้องค์การเภสัชกรรมมีอำนาจกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

- (๑) มีทรัพย์สินสิทธิต่าง ๆ ถือกรรมสิทธิ์ ครอบครอง สร้าง ซื้อ เช่า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม จัดหา จำหน่าย ทำการแลกเปลี่ยน โอนและรับโอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งที่ดินหรือทรัพย์สินอื่น และมีสิทธิรับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้
- (๒) ร่วมการงานหรือสมทบกับบุคคลหรือส่วนราชการอื่นเพื่อประโยชน์แห่งกิจการองค์การเภสัชกรรม รวมทั้งการเข้าเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือนิติบุคคลใด ๆ
- (๓) กู้ ยืม ให้กู้ ให้ยืมเงิน โดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือด้วยทรัพย์สิน

มาตรา ๑๐ ให้กำหนดทุนขององค์การเภสัชกรรมเป็นจำนวนหนึ่งร้อยล้านบาท โดยถือเอาเงินทุนหมุนเวียนเวชภัณฑ์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กับเงินทุนของโรงงานเภสัชกรรม

กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้รับตามมาตรา ๑๑ เป็นทุนประเดิม และรัฐบาลจะจ่ายเพิ่มเติมเป็นคราวๆ ตามจำนวนที่รัฐบาลพิจารณาเห็นสมควร

มาตรา ๑๑ ให้โอนกิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้สินและความรับผิดชอบของกองโสตศานา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์และของโรงงานเภสัชกรรม กระทรวงสาธารณสุข ตลอดจนเงินทุนหมุนเวียนเวชภัณฑ์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์กับเงินทุนของโรงงานเภสัชกรรม กระทรวงสาธารณสุข ให้แก่องค์การเภสัชกรรม

มาตรา ๑๒ ทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เครื่องจักรหรืออุปกรณ์เกี่ยวกับการผลิตยาและเวชภัณฑ์ขององค์การเภสัชกรรม ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๑๓ เงินสำรองขององค์การเภสัชกรรม ให้ประกอบด้วยเงินสำรองเพื่อขาดเงินสำรองเพื่อไถ่ถอนหนี้ และเงินสำรองอื่นๆ ตามแต่คณะกรรมการจะเห็นสมควร

มาตรา ๑๔ เงินสำรองจะนำออกใช้ได้ก็แต่โดยมติของคณะกรรมการซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

มาตรา ๑๕ ให้องค์การเภสัชกรรมปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินขององค์การ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้วางไว้

หมวด ๒

การกำกับ การควบคุมและการบริหาร

มาตรา ๑๖ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การเภสัชกรรม เพื่อประโยชน์ในการนี้จะสั่งให้องค์การเภสัชกรรมชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือยับยั้งการกระทำใด ๆ ซึ่งขัดต่อนโยบายของรัฐบาลหรือมติของคณะรัฐมนตรีตลอดจนมีอำนาจที่จะสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการดำเนินงานได้

มาตรา ๑๗ เรื่องที่จะเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีนั้น ให้รัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

มาตรา ๑๘ ให้มีคณะกรรมการขององค์การเภสัชกรรมคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการองค์การเภสัชกรรม” ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าแปดคนแต่ไม่เกินสิบสี่คน ทั้งนี้รวมถึงผู้อำนวยการซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

ให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งหรือถอดถอนประธานกรรมการและกรรมการ

มาตรา ๑๙ ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ กรรมการและผู้อำนวยการ จะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย และต้องมีความรู้และความเจตจำนงเพียงพอเกี่ยวกับการแพทย์ เภสัชกรรม วิทยาศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์หรือการบริหารธุรกิจ

มาตรา ๒๐ ผู้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องห้ามมิให้เป็นประธาน กรรมการ กรรมการหรือผู้อำนวยการ

(๑) เป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญากับองค์การเภสัชกรรมหรือในกิจการที่กระทำให้องค์การเภสัชกรรม ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม เว้นแต่เป็นเพียงผู้ถือหุ้นเพื่อประโยชน์ในการลงทุนโดยสุจริตในบริษัทจำกัดที่กระทำการอันมีส่วนได้เสียเช่นนั้น

(๒) เป็นพนักงาน

มาตรา ๒๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การเภสัชกรรม อำนาจหน้าที่เช่นนี้ให้รวมถึง

- (๑) ดำเนินกิจการตามมาตรา ๙
- (๒) วางข้อบังคับการประชุม และการดำเนินกิจการของคณะกรรมการ
- (๓) วางข้อบังคับว่าด้วยการบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอนพนักงาน ระเบียบวินัย การลงโทษพนักงาน และการร้องทุกข์
- (๔) วางข้อบังคับว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงานขององค์การเภสัชกรรม
- (๕) วางข้อบังคับว่าด้วยจำนวนอัตราตำแหน่ง อัตราเงินเดือน บำเหน็จของผู้อำนวยการและพนักงาน
- (๖) วางข้อบังคับว่าด้วยเงินสะสมของผู้อำนวยการและพนักงาน
- (๗) วางข้อบังคับเกี่ยวกับลูกจ้าง
- (๘) วางข้อบังคับว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์หรือการสงเคราะห์อื่น ๆ เพื่อสวัสดิการของผู้ปฏิบัติงานและครอบครัว

ข้อบังคับว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงานที่คณะกรรมการวางขึ้นตาม (๔) นั้น ถ้ามีข้อความจำกัดอำนาจผู้อำนวยการในการทำนิติกรรมไว้ประการใด ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อบังคับว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์หรือการสงเคราะห์อื่น ๆ ที่คณะกรรมการวางขึ้นตาม (๘) นั้น เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๒๒ ให้ประธานกรรมการและกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งดำรงตำแหน่งห้าปี

ประธานกรรมการและกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งอีกก็ได้

มาตรา ๒๓ ประธานกรรมการและกรรมการย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระตาม
มาตรา ๒๒ เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐

ในกรณีที่มีการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการหรือ
กรรมการเข้าแทน แล้วแต่กรณี ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเข้าแทนนี้ย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลา
ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๒๔ ประธานกรรมการและกรรมการย่อมได้รับประโยชน์ตอบแทนตามที่
คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งผู้อำนวยการ

ให้ผู้อำนวยการเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และได้รับเงินเดือนตามที่คณะกรรมการ
กำหนด ผู้อำนวยการย่อมพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออกหรือคณะกรรมการให้ออกจากตำแหน่ง

การแต่งตั้ง การกำหนดเงินเดือนและการให้ออกจากตำแหน่งตามมาตรา นี้ จะต้อง
ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๒๖ ผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารกิจการขององค์การเกษตรให้เป็นไปตาม
กฎหมาย ข้อบังคับและนโยบายที่คณะกรรมการกำหนด และมีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานทุก
ตำแหน่งและลูกจ้าง

ผู้อำนวยการต้องรับผิดชอบในการจัดการและดำเนินงานขององค์การเภสัชกรรม

มาตรา ๒๗ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ผู้อำนวยการเป็นผู้กระทำการในนามขององค์การเภสัชกรรม และเป็นผู้กระทำการแทนองค์การเภสัชกรรม และเพื่อการนี้ ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจให้ตัวแทนขององค์การเภสัชกรรมที่ได้ตั้งขึ้นตามมาตรา ๘ หรือบุคคลใดๆ ปฏิบัติกิจการเฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการวางไว้

ในกรณีที่มีข้อบังคับซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๒๑ วรรคสอง กำหนดว่านิติกรรมใดผู้อำนวยการจะทำได้ก็แต่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการก่อน บรรดานิติกรรมที่ผู้อำนวยการทำขึ้นโดยมิได้รับความเห็นชอบดังกล่าวย่อมไม่ผูกพันองค์การเภสัชกรรม เว้นแต่คณะกรรมการจะให้สัตยาบัน

มาตรา ๒๘ ผู้อำนวยการมีอำนาจ

(๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลดหรือตัดเงินเดือนตลอดจนลงโทษพนักงานและลูกจ้าง ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการวางไว้ แต่ถ้าเป็นพนักงานชั้นหัวหน้าฝ่ายหรือเทียบเท่าขึ้นไป ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อน

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์การเภสัชกรรมโดยไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับที่คณะกรรมการวางไว้

มาตรา ๒๙ เมื่อผู้อำนวยการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง หรือเมื่อตำแหน่งผู้อำนวยการว่างลง และในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งผู้อำนวยการ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งพนักงานขององค์การเภสัชกรรมคนหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ แล้วแต่กรณี เป็นการชั่วคราว และให้นำมาตรา ๒๐(๑) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้ผู้ทำการแทนผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับผู้อำนวยการ

มาตรา ๓๐ ประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการและพนักงานอาจได้รับโบนัสตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๓

ความสัมพันธ์กับรัฐบาล

มาตรา ๓๑ ในการดำเนินกิจการขององค์การเภสัชกรรมให้คำนึงถึงประโยชน์ของรัฐและประชาชน

มาตรา ๓๒ องค์การเภสัชกรรมจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อนจึงจะดำเนินกิจการดังต่อไปนี้ได้

- (๑) เพิ่มหรือลดทุน
- (๒) กู้ยืมเงินครั้งหนึ่งเป็นจำนวนเกินกว่าสามล้านบาท
- (๓) จำหน่ายอสังหาริมทรัพย์

มาตรา ๓๓ ให้องค์การเภสัชกรรมจัดทำงบประมาณประจำปี แยกเป็นงบลงทุนและงบทำการ สำหรับงบลงทุนให้นำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบ ส่วนงบทำการให้นำเสนอคณะกรรมการเพื่อทราบ

มาตรา ๓๔ รายได้ที่องค์การเภสัชกรรมได้รับจากการดำเนินงานให้ตกเป็นขององค์การเภสัชกรรม สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินงาน ค่าภาระต่างๆ ที่เหมาะสม เช่น ค่าบำรุงรักษา ค่าเสื่อมราคา และเงินสมทบกองทุนสงเคราะห์หรือการสงเคราะห์อื่น ๆ เพื่อสวัสดิการของ

ผู้ปฏิบัติงานและครอบครัว ตามมาตรา ๒๑ ประโยชน์ตอบแทนตามมาตรา ๒๔ โบนัสตามมาตรา ๓๐ เงินสำรองตามมาตรา ๑๓ และเงินลงทุนตามงบลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบตามมาตรา ๓๓

รายได้ที่ได้รับในปีหนึ่ง ๆ เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายดังกล่าวในวรรคหนึ่งแล้ว เหลือเท่าใดให้นำส่งเป็นรายได้ของรัฐ

มาตรา ๓๕ ให้คณะกรรมการทำรายงานปีละครั้งเสนอรัฐมนตรี รายงานนี้ให้กล่าวถึงผลงานในปีที่ล่วงแล้วขององค์การเภสัชกรรม และคำชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายของคณะกรรมการ โครงการและแผนงานที่จะจัดทำในภายหน้า

หมวด ๔

การร้องทุกข์และการสงเคราะห์

มาตรา ๓๖ ให้พนักงานและลูกจ้างมีสิทธิร้องทุกข์ได้ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการวางไว้

มาตรา ๓๗ ให้องค์การเภสัชกรรมจัดให้มีกองทุนสงเคราะห์หรือการสงเคราะห์อื่น ๆ เพื่อสวัสดิการของผู้ปฏิบัติงานในองค์การเภสัชกรรมและครอบครัวตามข้อบังคับที่คณะกรรมการวางไว้

หมวด ๕

การบัญชี การสอบและการตรวจ

มาตรา ๓๘ ให้องค์การเภสัชกรรมวางและรักษาไว้ซึ่งระบบการบัญชีอันถูกต้อง แยกตามประเภทงานส่วนที่สำคัญ มีการสอบบัญชีภายในเป็นประจำ และมีสมุดบัญชีลงรายการ

(๑) การรับและจ่ายเงิน

(๒) สินทรัพย์และหนี้สิน

ซึ่งแสดงการงานที่เป็นอยู่ตามจริงและตามที่ควรตามประเภทงาน พร้อมด้วยข้อความอันเป็นเหตุที่มาของรายการนั้น ๆ

มาตรา ๓๙ ทุกปี ให้สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีและตรวจบัญชีรวมทั้งการเงินขององค์การเภสัชกรรม

มาตรา ๔๐ ผู้สอบบัญชีและตรวจบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ขององค์การเภสัชกรรม เพื่อการนี้ให้มีอำนาจสอบถามประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ พนักงาน ลูกจ้างและผู้อื่นซึ่งเป็นผู้แทนขององค์การเภสัชกรรม

มาตรา ๔๑ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับจากวันสิ้นปีบัญชีขององค์การเภสัชกรรม ให้องค์การเภสัชกรรมโฆษณารายงานประจำปีของปีที่สิ้นสุดไปนั้น แสดงบัญชีงบดุล บัญชีทำการและบัญชีกำไรขาดทุน พร้อมกับรายงานของผู้สอบบัญชีและตรวจบัญชีตามมาตรา ๓๙

หมวด ๖

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๒ ในระหว่างที่การโอนเงินทุน กิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้สิน และความรับผิดชอบ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ ยังไม่เสร็จสิ้น ให้กองโสตถุศาสดา

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และโรงงานเภสัชกรรม กระทรวงสาธารณสุข ดำเนินกิจการเช่นเดิมไป
พลางก่อน

มาตรา ๔๓ นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นต้นไป ให้ลูกจ้างเงินทุน
หมุนเวียนเวชภัณฑ์ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และพนักงานโรงงานเภสัชกรรม กระทรวง
สาธารณสุข ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างเท่าที่ได้รับอยู่เดิมไปพลางก่อน จนกว่าผู้อำนวยการจะได้บรรจุ
และแต่งตั้งพนักงานหรือลูกจ้างดังกล่าวตามมาตรา ๒๘ (๑)

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี